

Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk

nr. 4, jaargang 8, april 2008

Uitgave: 8 PSO's en NvD. Redactie: Wim Keizer, tel. 023 – 5546387, e-mail wkeizer@soobbozh.nl

Van de redactie

April 2008: 32 (Rapport Stuurgroep Bibliotheken) + 213 (SCP-rapport) + 141 (*Het Proces* van bureau **Eugenius**) + 84 (*Monitor 2007* van **Johanna Kasperkovitz**) + 6 (Advies-aanvraag OCW aan Raad voor Cultuur) + 23 (*Concept-agenda voor de toekomst* van VOB-strategie-programma-manager **Frans Meijer c.s.**) = **499 pagina's** vol wijze en minder wijze woorden over de toekomst van het Nederlandse openbare bibliotheekwerk.

En **0 (zegge nul) velletjes** waarin nu eens heel precies, gespecificeerd staat aangegeven waar de OCW-miljoenen sinds 2001 aan zijn uitgegeven en wat de concrete resultaten waren. Hoeveel ging er naar inhoudelijke doelen (met welke resultaten), hoeveel naar structuurdoelen (met welke resultaten), hoeveel naar adviesbureaus, hoeveel was nuttig, hoeveel was verspild? Nul velletjes, ondanks herhaalde aandrang van mij met die gespecificeerde cijfers te komen.

Maar goed, 499 pagina's tekst dus. Voor een zeer groot deel te vinden op www.bibliotheekvernieuwing.nl.

Op 3 april presenteerde de voorzitter van de Stuurgroep Bibliotheken, **Jan Franssen**, het eindrapport van de Stuurgroep tijdens de slotmanifestatie van de Koepelconvenant-periode in Amsterdam. Via een groot videoscherm (larger than live) presenteerden **Frank Huysmans** en **Carlien Hillebrink** het SCP-rapport. Minister **Ronald Plasterk** van OCW gaf een eerste reactie (waarvan de inhoud ook terug te vinden is in de inmiddels door OCW aan de Raad voor Cultuur gezonden adviesaanvraag). Ook namens IPO, VNG en VOB werd er gereageerd.

Op 9 en 10 april organiseerde het VOB-bestuur voor leden en branchegenoten een 24-uurs-conferentie in Lunteren. Daar werd gepraat aan de hand van een *Concept-*

agenda voor de toekomst over de VOB-strategie voor de periode 2009-2012.

Achtereenvolgens in deze Nieuwsbrief:

- de weergave van de adviesaanvraag van minister Plasterk aan de Raad voor Cultuur;
- een verslag van de reacties die 3 april gegeven werden op de rapporten;
- een verslag van de afsluiting van de 24-uursconferentie in Lunteren;
- samenvattingen (veelal de aanbevelingen) van achtereenvolgens het eindrapport van de Stuurgroep, het SCP-rapport, het rapport *Het Proces* van **Marja Pinckaers** en **Eugène Geradts** (Bureau Eugenius), de *Monitor 2007* van Johanna Kasperkovitz en de *Concept-agenda voor de toekomst* van Frans Meijer en zijn strategiegroep.
- een opiniebijdrage van mijn hand.

Verder in deze Nieuwsbrief een bijdrage van **Rob Bruijnzeels** en **Joyce Sternheim** over *De bibliotheek anders bekeken*.

Wim Keizer
16 april 2008

Plasterk ziet onafhankelijk platform en splitsing bestel- en branchetaken wel zitten

Minister **Ronald Plasterk** van OCW voelt zich aangesproken door de drie uitgangspunten van de Stuurgroep Bibliotheken dat de stimulering van innovatie in het openbare bibliotheekwerk

- a. onafhankelijk van het veld tot stand zou moeten komen;
- b. aangestuurd moet worden vanuit een brede, sectoroverstijgende scope en
- c. zich bij uitstek moet richten op de koplopers.

De minister kan zich ook heel goed voorstellen, terugkijkend naar de eerste fase van

de bibliotheekvernieuwing en gelet op de discussies in de branche zelf, dat de scheiding van branche- en besteltaken weer als thema wordt geagendeerd. Hij zegt: "Bij een splitsing van branche- en besteltaken doen zich afbakeningsvragen voor: hoe verhouden de reguliere besteltaken zich tot de brancheactiviteiten? En hoe verhouden beide taken zich tot een eventuele onafhankelijke innovatiestimulering door een platform? Ook verdient bij een gehele of gedeeltelijke splitsing van branche- en besteltaken de verbintenis met het bibliotheekveld expliciete aandacht".

Bouwsteen

Dit staat in *de adviesaanvraag* van minister Plasterk d.d. 7 april 2008 aan de Raad voor Cultuur. De minister wil graag uiterlijk half mei weten hoe de Raad denkt over het vervolg van de bibliotheekvernieuwing. "Uw advies vormt een belangrijke bouwsteen voor de aanstaande besluitvorming". Ten aanzien van een aantal items formuleert de minister al een (voorlopige) mening en vraagt hij wat de Raad ervan vindt.

Wat de aanbeveling van de Stuurgroep betreft een onafhankelijk Platform voor bibliotheekvernieuwing op te richten vraagt de minister:

"Ondersteunt de raad de uitgangspunten voor de innovatiestimulering (onafhankelijk, sectoroverstijgend, speciale aandacht voor de koplopers)? Welke organisatievorm acht de raad het meest geëigend; ziet de raad eventuele alternatieven voor een platform? Hoe oordeelt de raad over de voorgestelde compartimenten?" (dat zijn: innovatie, verbreding en implementatie en faciliteren van processen - wk)

Over de bestel- en branchetaken van de VOB vraagt Plasterk: *"Meent de raad, net als de stuurgroep, dat de branche- en besteltaken beter onderscheiden dienen te worden? Zo ja, is dat, zoals de stuurgroep aangeeft, mogelijk binnen de VOB? Hoe ziet de raad de bovengenoemde afbakeningsproblematiek en welke aanbevelingen doet hij op dit terrein?"*

Gevarieerd en diffuus

Over de 5 kernfuncties die de Richtlijn voor basisbibliotheken formuleert zegt Plasterk: "Deze functies hebben, terugkijkend op het vernieuwingsproces, geleid tot een zeer

gevarieerd en diffuus samenstel van activiteiten en diensten. Zowel het SCP als de stuurgroep signaleert dit probleem". Hij schrijft verder: "De geconstateerde variëteit aan diensten en activiteiten dreigt afbreuk te doen aan een herkenbare missie van de openbare bibliotheek als publieke instelling. Naar mijn mening dient daarom een scherpere focus in de feitelijke invulling van de functies te worden aangebracht. Als minister van OCW hecht ik van de vijf genoemde kernfuncties vooral aan die op het terrein van informatie, educatie en lezen. De invulling van deze functies is van wezenlijk belang voor de toekomst van de sector, juist omdat de bedreigingen op dit vlak zo groot zijn".

De vraag is: *"Wat is de opvatting van de raad over de functies van het bibliotheekwerk en naar welke functies moet in de komende jaren de meeste aandacht (beleid & middelen) uitgaan? Is de raad met mij van mening dat de verdere ontwikkeling van de digitale dienstverlening hoge prioriteit verdient? Ook vraag ik de raad te reflecteren op de criteria die bij de digitale dienstverlening gehanteerd zouden moeten worden".*

Thema's centrale regie

Plasterk erkent de noodzaak van meer centrale regie en is met de Stuurgroep van mening dat - wil de bibliotheekinnovatie kans van slagen hebben - er meer focus, effectiviteit en tempo moet komen. "Thema's waarop die centrale regie zich wat mij betreft zou moeten richten zijn in elk geval de verdere ontwikkeling van de digitale bibliotheek, het landelijke collectiebeleid en marketing. Hierbij merk ik nadrukkelijk op dat de bestaande bestuurlijke decentralisatie van het bibliotheekwerk voor mij als kaderstellend uitgangspunt blijft gelden. Voor alle drie de overheidslagen zie ik dan ook in de komende jaren een substantiële rol weggelegd".

De vraag is: *"Onderschrijft de raad dat de bibliotheekvernieuwing gebaat is bij meer centrale regie? Zo ja, welke thema's, naast de drie door mij voorgestelde thema's, lenen zich in de ogen van de raad voor meer centrale regie?"*

Rollen overheden

Over de rollen van gemeenten, provincies en Rijk zegt Plasterk dat alle partijen zich serieus moeten bezinnen op hun rol. Hij ziet

verschillende urgente aandachtspunten: de roep om meer centrale regie vanuit het Rijk, de versteviging van het gemeentelijk opdrachtgeverschap, de gemeentelijke plicht tot adequate financiering van de lokale bibliotheek, de rol van de provincies in de bovenlokale bibliotheekvernieuwing en de verdere bestuurlijke verankering van het stelsel.

Vraag: "Welke bestuurlijke consequenties moeten volgens de raad worden verbonden aan de roep om meer centrale regie vanuit het Rijk in de bibliotheeksector? Wat betekent dit voor de rollen van gemeenten en provincies?"

Nog geen wetgeving

Plasterk sluit zich aan bij de mening van de Stuurgroep dat wetgeving nog niet aan de orde is. "Ik denk dat wetgeving, waar - zoals bekend - veel tijd mee gemoeid is, geen oplossing biedt voor de actuele problemen waarmee de sector wordt geconfronteerd. Bovendien zijn de sector en de rolverdeling van bestuurslagen nog volop in beweging".

Vraag: "Deelt de raad de visie dat wetgeving niet het geëigende instrument is voor de doelen die in de komende tijd bereikt moeten worden?"

Verhoging budgetten

Plasterk stelt vast dat er verhoging van de budgetten voor bibliotheekvernieuwing wordt bepleit. Hij stelt "de intensivering" van € 20 miljoen de komende jaren opnieuw beschikbaar. Hij wil de andere overheden aanspreken op hun financiële verplichtingen. Hij wil ook de mogelijkheid bespreken om een gedeelte van de lokale middelen via een omslagstelsel in te zetten op de inhoudelijke versterking van het bibliotheeknetwerk. Ook wil hij het hebben over het manifest van IPO, VNG en VOB waarin wordt gesteld dat er € 111 miljoen extra noodzakelijk is voor de bibliotheekvernieuwing. "De Stuurgroep merkt terecht op dat deze claim betrekking heeft op het optimaliseren van de lokale bibliotheekvoorziening. Aangezien het hier om een lokaal probleem gaat, lijkt mij dit een verantwoordelijkheid van gemeenten".

Vraag: "Hoe oordeelt de raad over de door de stuurgroep bepleite verhoging van de budgetten van alle overheidslagen? Wat vindt de raad van een omslagstelsel om meer middelen te verkrijgen voor inhoudelijke

vernieuwing? Dient de verdeling van de vernieuwingsmiddelen te worden belegd bij het eventuele platform of elders?"

De commissie-bibliotheken van de Raad bestaat uit:

- **Bas Savenije** (voorzitter);
- **Cile Schulz** (secretaris);
- **Tineke van Ham** (lid);
- **Huub Leenen** (lid);
- **Anne Rube** (lid).

VNG en IPO: € 20 miljoen niet helemaal centraal inzetten

VNG en IPO verwachten niet alle heil van een *Platform voor bibliotheekvernieuwing*, zoals bepleit door de Stuurgroep Bibliotheken (waarin ze zelf vertegenwoordigd waren). Dat bleek op 3 april tijdens de slotmanifestatie *Verder!* in Amsterdam al meteen nadat Stuurgroepvoorzitter Jan Franssen het eindrapport van de Stuurgroep gepresenteerd had (zie verderop voor de belangrijkste aanbevelingen).

De VNG is er het er niet mee eens dat de € 20 miljoen vernieuwingsgeld volledig naar dat nieuwe instituut gaat. En IPO betwijfelt het nut van zo'n instituut.

VNG en IPO streven er naar met een gezamenlijke reactie op het rapport van de Stuurgroep te komen, nog voor de Kamerdiscussie die op 22 april zal plaatsvinden.

30% tegen nog geen 1%

Namens de VNG zei **Arno Brok**, voorzitter van de Commissie Cultuur van de VNG, 3 april dat de 450 gemeenten € 418 miljoen bijdragen aan het openbare bibliotheekwerk en de provincies € 50 miljoen. Hij wees er op dat € 20 miljoen OCW-vernieuwingsgeld nog geen 1 % van de OCW-cultuurbegroting is terwijl die € 418 miljoen van de gemeenten 30% van de cultuurbegrotingen betreft. Voor de gemeenten is de grens in zicht. Volgens hem is er met die € 20 miljoen, die voor een groot deel (€ 14,9 miljoen) via de provincie is besteed, veel goeds bereikt. Hij noemde het instapniveau, waaraan vrijwel alle gemeenten aan meedoen, en de certificering.

Bibliotheekvernieuwing van onderaf

Wat het rapport van de Stuurgroep betreft, vond hij dat de lokale bibliotheekvernieuwing ontbrak. "Het moet van onderaf. We zijn het

eens met het Bibliotheekcharter, maar de lokale bibliotheek is de kern. Wij delen het idee van een centraal instituut voor innovatie, maar we vinden niet dat die € 20 miljoen helemaal naar dat instituut moet. En verder vinden we het de taak van het Rijk het gat te dichten dat er nog is tussen ambities en de bestaande situatie".

Niet alleen naar koplopers

Namens IPO zei **Martin van Engelshoven-Huls**, gedeputeerde van Zuid-Holland, dat het IPO zich niet aangesproken voelt door het Platform. Hij zei dat basisbibliotheken versterkt kunnen worden en dat ook PSO's, net als ProBiblio, door opschaling sterker kunnen worden. Verder zei hij dat het de vraag is waarom provincies nog eigen investeringen in het bibliotheekwerk zouden doen als ze geen rijksmiddelen voor vernieuwing meer krijgen. "Er is nu te veel bestuurlijke drukte, het kan beter georganiseerd worden, maar vernieuwen moet op lokaal niveau. Daar moet in geïnvesteerd worden. Het geld moet niet alleen naar koplopers gaan".

Wees op het platform

Erik Jurgens, voorzitter van de VOB, was bang dat met de oprichting van het Platform, de VOB kans loopt als wees op het perron (*platform*) achter te blijven. Hij deed dat door te verwijzen naar *The Importance of Being Earnest* van **Oscar Wilde**, waarin één van de hoofdpersonen als vondeling aangetroffen is op Waterloo Station waarna de vraag rees "on which platform"?

Jurgens zei dat de decentralisatie op een aantal punten vervangen moet worden door recentralisatie, met name op ICT-gebied. De VOB was het beherende orgaan van het bibliotheekstelsel en dat zou zo moeten blijven.

VOB op zoek naar nieuw bestuursmodel

De VOB is op zoek naar een nieuw bestuursmodel en heeft daarbij een externe adviseur ingeschakeld. Gedacht wordt aan een model waarbij *beleidscommissies van leden* bepaalde gebieden voor hun rekening nemen.

Dat vertelde VOB-voorzitter Erik Jurgens op 10 april aan het eind van een 24-uurs-

conferentie in Lunteren, waar VOB-leden en andere branchegeenoten spraken over een *Concept-agenda voor de toekomst*, gemaakt door de programmaleider van de VOB-strategie Frans Meijer en de trekkers van de vier thema's ICT, HRM, Marketing en Etalages, respectievelijk **Peter van Eijk**, **Jacqueline Roelofs**, **Hans van Soelen** en **Hans Veen** (zie verderop voor de belangrijkste aanbevelingen).

Meer centraal, maar wat en hoe?

De conferentie leverde op dat de analyses uit het SCP-rapport gedeeld worden en dat er, om de bedreigingen om te zetten in kansen, een krachtenbundeling nodig is: een beweging naar een meer centrale aanpak op een aantal belangrijke terreinen. Maar in welke mate die centralisatie nodig is en welke (deel)terreinen daar prioriteit bij moeten hebben werd (nog) niet concreet. Wel viel tijdens de plenaire sessies en de deelsessies vaak het woord "vertrouwen", waarbij het zowel ging om vertrouwen onderling (houden we ons als VOB-leden aan gemaakte afspraken?) als om vertrouwen van de leden in VOB-bestuur en -bureau (zit daar wel voldoende kwaliteit om je geld verantwoord in te steken?).

Interactie moet veel beter

ICT-trekker Peter van Eijk (tevens manager ad interim Bibliotheek.nl) zei dat de verbetering van de gezamenlijke innovatiekracht voor een groot deel zit in de uitvoering. En die kan veel meer dan tot nu toe bij de PSO's en NBD/ Biblion. "De kwaliteit van de interactie is bepalend voor de kwaliteit van de innovatie en die interactie kan in jullie branche veel beter". Onderdelen die in het innovatiecentrum moeten, zijn volgens hem in elk geval het beheer van onlinediensten en de verdere ontwikkeling van onderdelen van Bibliotheek.nl (na vaststelling welke door moeten gaan). En er is een heel goede informatiearchitectuur nodig. Voor de bezetting van het innovatiecentrum dacht hij aan een klein, hoogwaardig team, zo mogelijk met bestaande mensen en middelen van o.a. PSO's.

Frans Meijer vond dat het bij het innovatiecentrum zo moet worden dat 20% van de investeringen in dat centrum voor 80% opbrengsten bij de basisbibliotheken zorgt (en dus niet andersom). Naarmate het vertrouwen in het innovatiecentrum groter wordt, kan er meer aan worden gekoppeld. De aansturing zal door de branche zelf

moeten gebeuren, met toezicht door de overheden.

Vice-voorzitter **Gerard Reussink** (Bibliotheek Rotterdam) reageerde het wezenlijk te vinden dat de VNG vertrouwen heeft in deze oplossing. "Anders worden we teruggefloten. Daar zit ik nog wel mee, daar moeten we iets voor bedenken". Bestuurslid **Nan van Schendel** (Bibliotheek Gouda) zag dat er nog wel verschillende ideeën over het innovatiecentrum zijn.

Het is een spel

Hans van Velzen (OBA) vroeg hoe het bestuur nu verder denkt te gaan, na de twee dagen waarin de leden input hebben geleverd. Hij pleitte er ook voor om voor de ledenvergadering op 12 juni, waar beslissingen moeten worden genomen, desnoods nog een keer bij elkaar te komen. Voorzitter Erik Jurgens antwoordde dat het bestuur 7 mei besluiten wil nemen (in de vorm van voorstellen aan de leden). Hij zei dat het voor het bestuur de vraag is hoe het dit voor elkaar krijgt, na de ledenraadplegingen, de adviezen van externe experts en het werk van de groep-Meijer.

Chris Wiersma (Bibliotheek Almere) vroeg wat er de komende weken gebeurt in de contacten met VNG, IPO en OCW. "Hoe ga je dat spel in?". **Jan-Ewout van der Putten** antwoordde dat het natuurlijk een spel is. "We willen zelf de regie, maar je moet wel peilen hoe de bestuurlijke partijen erover denken. Ik zou willen proberen het Bibliotheekcharter mee te tekenen (en er iets inhoudelijks in te zetten). We weten al dat de VNG dat Platform niet wil financieren. En met die opmerkingen over de scheiding van branche- en besteltaken, daar moet je iets mee. Dat moet je intern organisatorisch aanpakken. Maar hoe dit soort onderhandelingen gaat, weet je nooit precies, het hangt van het moment van de dag af. Belangrijk is wat de Raad voor Cultuur zal adviseren. VNG en IPO hebben het rapport van de Stuurgroep op het punt van het Platform meteen afgeschoten. We weten dus wat ze niet willen, maar we moeten nu kijken wat ze wel willen. En wij moeten uitstralen dat we zelf wat willen".

Welk kader?

Hans van Velzen zei dat hij dat verhaal van die onderhandelingen wel snapt, maar dat het gaat om *het kader* dat het VOB-bestuur meekrijgt. (OCW heeft € 20 miljoen beschikbaar, de Concept-agenda noemt ca. € 50 tot

55 miljoen voor het innovatiecentrum, dat levert nog een gat van € 30 tot € 35 miljoen op). Hans wilde weten of er bijvoorbeeld € 10 miljoen vanuit de leden bij moet.

Jan-Ewout zei dat uit de conferentie te concluderen dat hij tegen de VNG kan zeggen dat de bibliotheken serieus willen inzetten op meer samen landelijk doen, zonder bedragen te noemen. Hans zei dat het bestuur wel moet weten wat de speelruimte is en daar niet mee moet wachten tot juni.

Geen zak met geld

Frans Meijer stelde voor dat zijn club van vijf een voorstel doet voor de uitwerking van de Concept-agenda en dat het bestuur daar dan de grote lijnen uithaalt voor de onderhandelingen met de bestuurlijke partijen. Gerard Reussink betoogde dat hij in Rotterdam geen zak met geld klaar heeft staan voor het centrale, landelijke innovatiecentrum. Wat hij wel kan is mensen die in Rotterdam al met innovatie bezig zijn mede inzetten op het landelijke centrum. "Zo kunnen we iets bij elkaar sprokkelen". **Henk Middelveld** (Rijnbrink Groep) zei dat het van belang is de overheden mee te slepen, maar dat je er niet helemaal afhankelijk van moet worden. Daarom zijn de bibliotheken in Overijssel begonnen met eigen geld bij elkaar te leggen.

Warm gevoel

Henk Das (NBD/Biblion) meldde er een warm gevoel van te krijgen dat NBD/Biblion weer als onderdeel van de branche beschouwd wordt. Zelf had hij het altijd al zo gevoeld. "Wij zijn een goed lopend bedrijf en ik hoop dat wij actief benaderd worden om dingen te gaan doen, ik ben bereid over alles te praten dat jullie vooruit kan helpen".

Vertrouwen in bestuurskracht nodig

Erik Jurgens verklaarde dat als je iets wilt bereiken je een behoorlijk bestuursmodel moet hebben. "De overheden hebben niet zo'n vertrouwen in onze bestuurskracht. Vandaar de roep om een onafhankelijk platform en de splitsing van bestel- en branchetaken. Dat wijst niet op vertrouwen". Hij wees er op dat het huidige bestuur in feite functioneert als een Raad van Toezicht voor het VOB-bureau. Het bestuur heeft advies gevraagd om eens te weten hoe anderen het doen. "We moeten een structuur hebben die tempo en daadkracht mogelijk maakt. Maar

er is bestuurlijke decentralisatie. We moeten vanuit die decentrale werkelijkheid in de beheerssfeer een aantal dingen centraal doen. Maar Nederland begon al als republiek van zeven provinciën. En dezelfde discussies hebben we in de EU, met het subsidiariteitsbeginsel. Je moet een krachtig bestuur hebben, maar de verankering bij je leden niet kwijt raken".

Ander accent, omslag bij bureau

Vervolgens kwam hij met het idee van de beleidscommissies van leden. "We zijn daar tentatief mee bezig. Het gaat om de bestuurskracht en om het argument weg te nemen dat de sector zelf de centrale regie niet kan hebben. Misschien is Hoofdstuk V nu wel nodig (het idee in het Stuurgroep-rapport een onafhankelijk Platform op te richten - wk), maar dan niet". Jan-Ewout zei dat in de VOB het accent op de voorzitters van de commissies kan komen te liggen. "De ledenvergadering wordt dan meer een soort mandaatgever, want de commissievoorzitters krijgen een bepalende rol. Dat vereist een omslag bij het bureau, het gaat er om de kwaliteit die er is anders in te zetten. En dan kun je bekijken hoe het innovatiecentrum en de WOB worden ingepast: als commissie of op bestuurlijk niveau".

Chris Wiersma wilde weten welke commissies het bestuur al bedacht heeft. **Willem Huberts** (Bibliotheek Gelderland-Zuid) zei dat het model erg op de VNG lijkt. Hij vindt dit het proberen waard, maar zei wel dat de slagkracht van dat VNG-model niet zo groot is. **Joep van Dijk** (Bibliotheek Breda) hield een pleidooi de PSO's en de NBD nu serieus onderdeel van de branche te laten zijn en tevens na te denken over het systeem van stempunten. Als je dat afschaft, maak je ook inpassing van de PSO's als VOB-leden makkelijker.

Erik Jurgens antwoordde dat het eerst om de inhoud zou moeten gaan en dan over de structuur. Commissies waar het bestuur al aan gedacht heeft zijn *Spreiding en kwaliteit*, *Leren en lezen*, *HRM* en *Cultureel ondernemerschap*. Het voordeel is dat je directeuren beter betreft bij de VOB. Het bestuur zou dan moeten bestaan uit een klein aantal hoog gekwalificeerde mensen. De representatie verplaatst zich meer naar de commissies. "Maar", zo waarschuwde hij, "geen enkele structuur zal ideaal zijn". Ook hij vond dat de PSO's weer gewoon moeten meedoen in de VOB.

Aanbevelingen uit rapporten

Eindrapport Stuurgroep Bibliotheken 2002-2007

De belangrijkste punten uit de eindrapportage van de Stuurgroep Bibliotheken zijn:

- Richt een onafhankelijk regieorgaan op, een **Platform voor bibliotheekvernieuwing**.
- Ken de **€ 20 miljoen van OCW** volledig toe aan dat platform.
- Geef expliciete steun en aandacht aan de trekkracht van **koplopers**.
- Beleg binnen de VOB **besteltaken afzonderlijk van branchetaken**.
- **Schaal**, waar het nog niet gebeurt is, de **PSO's op** tot bovenprovinciale organisaties.
- **Verbreed bibliotheekfuncties niet buiten de eigen en herkenbare doelstellingen**, omdat niets zo bedreigend voor de bibliotheek is als de ambitie zich steeds verder te verbreden tot een onherkenbaar inloopcentrum.
- Maak een **Bibliotheekcharter** voor het samenstel van bestuurlijke afspraken voor de periode 2009-2012.

SCP-rapport De openbare Bibliotheek tien jaar van nu

De tien *inhoudelijke handreikingen* in het SCP-rapport van Frank Huysmans en Carlien Hillebrink zijn:

1. *Maak content beter vindbaar.*
Probeer content zo te presenteren dat gebruikers ze snel en eenvoudig kan vinden, waar mogelijk digitaal en waar niet mogelijk door middel van slimme technologie als RFID-chips in boeken.
2. *Maak de collectie hybride.*
Bied niet alleen aan wat de bibliotheek zelf fysiek in huis heeft, maar verwijs ook naar waardevolle content op het net. Kies welke onderwerpen wel en niet worden "bijgehouden".

3. *Ga op de gebruiker af.*
Richt alle aandacht op het bereiken van gebruikers met wat je in huis hebt; ontwikkel innovatieve concepten die zijn gericht op digitale plaatsen waar veel gebruikers komen (Google, Hyves, Marktplaats, Kelkoo e.d.).
4. *Beschouw ontlezing en ontleening niet als onvermijdelijk gegeven en schrijf het boek niet af.*
Er is reden genoeg om te blijven geloven in de waarde van de fysieke collectie voor gebruikers. Mensen zien de bibliotheek vooral als een plek waar men boeken kan vinden en lenen.
5. *Personaliseer de dienstverlening en doe hiertoe marktonderzoek.*
Ontwikkel persoonsgerichte digitale dienstverlening à la internetboekhandels; ontwikkel bovendien meer kennis van gebruikers en niet-gebruikers.
6. *Diversifieer de toegang tot digitale content.*
Bied specifieke bronnen van digitale content aan voor specifieke doelgroepen en hang daar zondig een apart prijskaartje aan.
7. *Maak keuzes in de gidsfunctie.*
Focus qua gidsfunctie op onderwerpen van maatschappelijk belang, bouw daaromheen een goede collectie, inclusief links naar de op het web vrij beschikbare content.
8. *Steun burgers bij de ontwikkeling van informatievaardigheden en, breder, mediawijsheid.*
Help met je expertise als bibliothecaris gebruikers om zelfredzaam te worden in de omgang met informatie en met media.
9. *Zorg voor lokale verankering enerzijds (frontofficetaken) en landelijke verankering (backofficetaken) anderzijds.*
Maatwerk op lokaal niveau bij functies als "kennis en informatie" (zie de G!DS) en "kunst en cultuur". Dienstverlening op landelijk niveau die niet aan lokale omstandigheden is gebonden en efficiënter te organiseren is.
10. *Diversifieer de dienstverlening van de fysieke vestigingen.*
Lever, met name in grote steden, maatwerk in de wijk. Bezie voor de centrale vestiging de mogelijkheden tot verre-

gaande samenwerking met andere centrale instellingen (archief en museum).

Drie *bestuurlijk-organisatorische* handreikingen voor de branche zijn:

1. *Lokaal wat kan, landelijk wat moet.*
Denk samen met de overheden na over het meest geëigende model om backofficetaken rond innovatie meer te centraliseren. Twee modellen zijn denkbaar: een landelijke backoffice-organisatie of een model waarbij vanuit een centrale regie via een tenderstelsel innovatieopdrachten bij de basisbibliotheken worden ondergebracht.
2. *Landelijke herkenbaarheid, maar lokale veelvormigheid.*
Differentiatie in soorten filialen (supermarktmodel met de kleine avondwinkel naast de megastore), maar enige eenvormigheid in de soorten (modules qua voorzieningen en kwaliteit).
3. *Een masterplan voor de personeelsproblematiek.*
Omdat personeel de vernieuwing gestalte moet geven, schuilt in de personeelsproblematiek (vergrijzing en uitstroom ouderen; weinig instroom jongeren) het belangrijkste knelpunt om naar het wenselijke scenario te komen.

Drie handreikingen voor de overheden zijn:

1. *Meer centrale overheidssturing.*
Het lijkt onvermijdelijk dat de overheden snel moeten overleggen over de herverdeling van verantwoordelijkheden en de bijbehorende financiële kaders.
2. *Regierol van provincies ter discussie.*
Vanwege de tendens naar enerzijds landelijk (backoffice, innovatie) en anderzijds lokaal (frontoffice, samenwerking met lokale partijen) ligt een regierol van de provincies op langere termijn minder voor de hand. Dat laat het praktische argument over de prettige schaalgrootte (samenwerking tussen basisbibliotheken, provinciaal directeurenoverleg) onverlet.
3. *Versterking van gemeentelijk opdrachtgeverschap.*
De versterking van het gemeentelijk opdrachtgeverschap is nog niet afgerond en zal de komende jaren de nodige aandacht vergen.

Het Proces; over het "hoe?" van herstructureren en vernieuwen in Bibliotheekland

Aanbevelingen uit *Het Proces* zijn:

- De urgentie van de bibliotheek-vernieuwing is er na zes jaar van herstructureren en vernieuwen niet minder op geworden. Sterker, nog steeds is er **geen samenhangende en door alle partijen gedragen visie** op waar het met de bibliotheken heen moet.
- Wie zorg heeft voor de robuustheid van het netwerk van basisbibliotheken, maakt zich nu hard voor een tweede **op-schalingsgolf**. Grote en kleine basisbibliotheken kunnen naast elkaar bestaan, niet elke basisbibliotheek heeft een even grote ontwikkelcapaciteit nodig, maar wanneer een basisbibliotheek niet eens bij machte is om vernieuwingen die elders zijn bedacht te implementeren, ontstaat er een probleem.
- Zorg voor een herkenbaar en gemakkelijk bereikbaar **aanspreekpunt** waar iedereen die iets wil weten over de bibliotheek-vernieuwing terecht kan.
- De jaarlijkse € 20 miljoen rijksmiddelen kunnen het best worden besteed op basis van een **goed doortimmerd plan**, dat is gebaseerd op een samenhangende en breed gedragen langere-termijn-visie op het bibliotheekwerk in ons land. Het plan past in de vierjaarlijkse cultuurplan-systematiek van het rijk.
- De verantwoordingsstructuur moet eenvoudig zijn. Wanneer ook op provinciaal en gemeentelijk niveau wordt aangesloten bij de **vierjarige cultuurplan-systematiek** is er inhoudelijk en procedureel veel gewonnen.
- Om te weten wat er terecht komt van de bibliotheekvernieuwing in ons land, is een continue, onafhankelijke en kritische **monitorfunctie** onontbeerlijk.
- Het is voor het welslagen van het bibliotheekvernieuwingsproces van cruciaal belang rekening te houden met het "hoe" ervan. Het zijn (de capaciteiten van) **de mensen die het moeten doen**. Bij elk plan, bij elke stap, bij elk instrument, moet meespelen hoe het wordt gecommuniceerd, wie erbij wordt betrokken, hoe daar het beste inhoud aan kan worden gegeven en hoe andere belanghebbenden erover worden geïnformeerd.

Monitor Bibliotheekvernieuwing 2007

Aanbevelingen uit de *Monitor Bibliotheek-vernieuwing 2007* zijn:

- Breng systematisch en geobjectiveerd in beeld hoe een aantal aspecten van de inhoudelijke vernieuwing zich vanuit het **perspectief van de gebruiker** ontwikkelt.
- Geef nadrukkelijk aandacht aan het feit dat gerealiseerde basisbibliotheken in meerdere gemeenten (waarin tot nu toe veelal kleine bibliotheken zitten) laag scoren op inhoudelijke vernieuwing. Wellicht is **aansluiting** bij een grotere bibliotheek of **sterke ondersteuning** vanuit een provinciaal netwerk voor deze bibliotheken noodzakelijk.
- Continueer de **vernieuwingsagenda**, met een aantal **randvoorwaarden**:
 - niet jaarlijks, maar in een cyclus van vier jaar;
 - kijk naar de maatschappelijke effecten die een gemeente wil bereiken;
 - coördineer de vernieuwingsagenda's vanuit de provincie, zodat deze aansluiten op het provinciale bibliotheek(vernieuwings)beleid.
- Geef de provincies een sterke regierol bij de **functionele verbreding**; van veel van deze projecten zijn inmiddels draaiboeken beschikbaar.
- Bouw de **Aquabrowser en de GIDs** verder uit, gezien de positieve resultaten die er al zijn.
- Zorg voor meer overzichtelijkheid in het **aanbod van digitale dienstverlening**; er zijn nu zo veel zoekingen dat niet duidelijk is waar men moet zijn.
- **Registreer** het gebruik van de digitale diensten **consistent**, zodat beter in beeld komt welke resultaten de verschillende diensten hebben.
- **Een sterke provinciale regie** blijft een noodzakelijke voorwaarde om na het stoppen van de Stuurgroep Bibliotheken de provinciale netwerken goed te laten functioneren, waarbij ook nadrukkelijk aandacht besteed moet worden aan landelijke samenhang.
- Samenwerking tussen PSO's en kennisuitwisseling is nog erg versnipperd en zou structureel moeten worden. Het verdient aanbeveling dat de **PSO's op diverse terreinen gaan samenwerken**.

- Er is nog veel aandacht nodig voor de rol van de **gemeente als opdrachtgever**.
- Om de implementatie van de provinciale **collectieplannen** te doen slagen is afstemming noodzakelijk en dienen onderdelen interprovinciaal/landelijk te worden georganiseerd.
- Herzie de **certificeringsnorm** voor de volgende termijn, die in 2010 begint, op een aantal punten. Het is van belang de norm aan te vullen met outputeisen en met eisen t.a.v. de mate waarin de bibliotheek haar klanten met tevredenheid bedient.
- **Klanttevredenheidsonderzoeken** moeten onderdeel worden van de reguliere werkprocessen. De mate waarin de PSO's deze onderzoeken aanbieden en de expertise die zij op dit gebied hebben lopen sterk uiteen.
- Het overgrote deel van bibliotheken moet **jaarlijks de gegevens voor het BIS aanleveren** zonder dat hier intensief aan getrokken moet worden. Het dient vanzelfsprekend te worden dat bibliotheken hun prestaties aan de hand van de benchmark met die van andere bibliotheken vergelijken.
- Waak bij de verdere concretisering van het **HRM-beleid** tegen een versnipperd en onoverzichtelijk aanbod, van VOB en WOB. Bundeling, met samenhang tussen de onderdelen, is van groot belang
- Richt een **gezamenlijk innovatiecentrum** voor Openbare Bibliotheken op (door VOB, samen met IPO, OCW en VNG), en laat het centrum samen met de PSO's en NBD/Biblion onderdeel zijn van een hecht netwerk.
 - Hoofdtaken van het centrum: Innovatie-implementatie; faciliteren van veranderprocessen, beheer van online-diensten en de landelijke ICT-infrastructuur (incl. standaarden), backoffice-taken voor de branche.
 - Voorbeelden zijn de Stichting SURF en de Stichting ICTU.
 - Bekostiging kan plaatsvinden via een landelijk innovatiefonds. Voor de uitvoering wordt gedacht aan een kleinschalig werkapparaat dat verbindingen aangaat met sterke partijen uit de branche, zoals grotere bibliotheken, PSO's en eventuele partijen buiten de branche.
 - Er is een jaarlijks budget nodig van ca. € 50-55 miljoen voor de komende vier jaar (ca. 10% van de totale publieke middelen die jaarlijks worden besteed aan het werk van openbare bibliotheken).
- De VOB moet naast OCW, VNG en IPO **partner zijn van een nieuw convenant** (of charter) voor vijf jaar.

Concept-agenda voor de toekomst

De belangrijkste punten uit de *concept-agenda voor de toekomst*, gemaakt door Frans Meijer, Peter van Eijk, Jacqueline Roelofs, Hans van Soelen en Hans Veen zijn:

- Er van uitgaande dat de klant "de nieuwsgierige Nederlander" is zijn **kerndoelen**: 1. inspelen op de behoefte, 2. verbetering van het aanbod en de dienstverlening en 3. verbetering van de infrastructuur en de beschikbaarheid.
- Het aantal bezoekers en gebruikers moet **stijgen** naar 50% van de bevolking, het aantal leden van 24,5 % naar 30%.
- De bibliotheekbranche gaat werken als een **franchiseorganisatie** met duidelijke afspraken over wat centraal moet en wat lokaal kan; er komt een landelijke huisstijl die gebruikt wordt in alle uitingen.
- De WOB en de VOB worden binnen twee jaar samengevoegd tot **één sector-instituut en hoogwaardige brancheorganisatie**. De Stichting Wetenschappelijke Steunfunctie (WSF) en de Vereniging Netwerk van Directeuren (NvD) gaan hierin op.
- Voor de nieuwe brancheorganisatie komt **een nieuw bestuursmodel**.
- De provinciale bibliotheeknetwerken hebben zich ontwikkeld tot **professionele netwerkorganisaties** waarin de bibliotheken en de PSO's netwerkpartners zijn met een gezamenlijk beleid op terrein van landelijk ontwikkelde (digitale) diensten en producten, aanvullende productontwikkeling en gezamenlijk HR-beleid.

Opinie

Men denkt te schuiven...

"Man glaubt zu schieben und man wird geschoben". *Duits spreekwoord.*

Het VOB-bestuur praat en denkt nog over het vraagstuk of het nieuwe door de strategiegroep gelanceerde *landelijke innovatiecentrum* een VOB-commissie moet worden of op bestuursniveau moet worden ingepast. Op 10 april sprak Jan-Ewout van der Putten over *het spel* dat gespeeld wordt in de relaties OCW, IPO, VNG en VOB.

In een spel heb je pionnen en verplaatsers van pionnen.

Deelt Raad voor Cultuur mening minister?

Wie de brief van minister Plasterk aan de Raad voor Cultuur gelezen heeft, kan zich afvragen of de VOB nog wel een verplaatser van pionnen is of zelf al een pion geworden is. De minister voelt zich, blijkens zijn adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur, aangesproken door de ideeën van de Stuurgroep om een onafhankelijk platform voor vernieuwing te creëren en bij de VOB de bestel- en branchetaken los van elkaar te koppelen. Hij wil eigenlijk alleen nog even weten of de Raad zijn mening deelt. Kan de Raad goede redenen verzinnen om de mening van de minister *niet* te delen? Dat is erg belangrijk voor de toekomst van de VOB en de branche. De Raad staat voor lastige afwegingen.

Drie soorten taken

Nu nog voert de VOB als één organisatie opdracht-, bestel- en branchetaken uit.

- *Opdrachttaken* zijn de taken die met tijdelijk OCW-vernieuwingsgeld worden verricht (zoals het landelijke deel van Bibliotheek.nl).
- *Besteltaken* zijn de taken die met het reguliere OCW-geld (Cultuurplanperiode) worden uitgevoerd (het zijn er vijf: 1. Afstemming en coördinatie, 2. Educatie, informatie en reflectie, 3. Inventariseren, waarderen en ontsluiten van erfgoed, 4. Documentatie en archivering en 5. (Inter)nationale vertegenwoordiging en promotie van de sector).
- *Branchetaken* zijn de taken die de VOB (met ledencontributies en omslaggelden) voor haar leden uitvoert.

Competiestrijd overheden

Dat de resultaten na zes jaar bibliotheekvernieuwing niet zo schitterend zijn als kon worden gehoopt, mag niet alleen de bibliotheekbranche worden aangerekend. De competentiestrijd tussen de overheden drukt op de bibliotheekvernieuwing, zoals op 3 april meteen al weer bleek toen VNG en IPO afstand namen van het Stuurgroeprapport waaraan ze nota bene zelf hadden meegewerkt. Over afstemming van de overheden gesproken.

Ook de pijnlijke, zeer waarschijnlijke opheffing van de bibliobusvoorziening in Noord- en Zuid-Holland nadat ProBiblio zich gedwongen zag er mee te stoppen, maakt duidelijk dat afstemming tussen de overheden met de mond beleden wordt, maar in de praktijk slecht werkt.

En ook nu is er meteen weer discussie of de minister van OCW meer geld in de bibliotheekvernieuwing moet steken of juist de gemeenten en provincies.

Succesvol

Dat neemt niet weg dat de branche ook de hand in eigen boezem kan steken. Temidden van alle bibliotheek-, PDO/PSO- en VOB-activiteiten van de afgelopen jaren valt een aantal *onbetwistbare successen* op, waar de VOB een belangrijke bijdrage aan geleverd heeft, maar er zijn ook onderwerpen die veel beter hadden gekund en waar de VOB (en de branche) al vaak op gewezen is.

1. Op het gebied van *Cultuur* is **de toetreding tot de CPNB** een succes. De bibliotheekwereld werd daardoor de kans geboden mee te liften op de professionele aanpak van de boekpromotie die de CPNB al jarenlang volgt voor boekhandels en uitgeverijen. Diverse CPNB-activiteiten dragen positief bij aan de leesbevordering.
2. Op het gebied van *Informatie* gaat het om **Bibliotheek.nl**, hoewel niet alle onderdelen even succesvol zijn. Alle Nederlandse openbare bibliotheken maken echter wel gebruik van de onder de vlag van Bibliotheek.nl ontwikkelde producten en diensten. Ook dragen zij financieel bij aan Bibliotheek.nl. Focus en verbetering staan inmiddels hoog op de *Conceptagenda voor de toekomst*.
3. Op het gebied van *Ondersteuning en afstemming* met de overheden moeten **de brancheformules** genoemd worden en uiteindelijk de **certificering**. Bibliotheken

moeten gaan voldoen aan bepaalde, in de certificeringsnormen beschreven eisen (waarvoor de brancheformules de grondslag hebben gelegd). In de daartoe opgerichte Stichting Certificering participeren de VOB en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De VNG committeert zich dus aan de certificeringseisen.

4. Verder zijn belangrijke successen de **integratie van het "blindenbibliotheekwerk"** in het openbare bibliotheekwerk en de **stille integratie van allochtonen** in de Nederlandse samenleving via de laagdrempelige, voor iedereen bestemde openbare bibliotheek.
5. Een al veel ouder succes is dat in Nederland een **zeer grote spreiding van bibliotheekvoorzieningen** is gerealiseerd. Er is nog steeds een dicht netwerk van vestigingen.
6. De VOB is er in geslaagd het openbare bibliotheek **op de agenda's van de overheden** te krijgen en te houden. De erkende urgentie van bibliotheekvernieuwing leidde tot extra gelden van de minister van OCW.

Minder succesvol

Naast successen zijn er echter ook punten die (veel) minder succesvol zijn.

1. Hoewel er, voor wie echt wil, rode draden zijn te ontdekken in de grote veelheid van VOB-activiteiten, is de VOB er niet in geslaagd deze **rode draden** ook voldoende **te tonen**. Dit draagt bij aan het door de Raad van Cultuur gesignaleerde beeld van een VOB met "een uitgebreid beleidsprogramma zonder focus of prioritering". Ook leeft in het bibliotheekveld de gedachte dat de kwaliteit van de uitvoering van activiteiten door de VOB wel eens te wensen overlaat en dat de VOB bij die uitvoering te weinig haar natuurlijke partners heeft ingeschakeld. Maar inmiddels staat ook dit hoog op de *Concept-agenda voor de toekomst*.
2. Het VOB-bureau heeft de indruk gewekt samen met het Procesbureau en OCW **over de hoofden van de VOB-leden heen** aan beleidsbeïnvloeding van gemeenten en provincies te doen. Dit is ook wel enigszins begrijpelijk als in ogenschouw wordt genomen dat het grootste deel van de bekostiging van de VOB afkomstig is van de minister van OCW en het kleinste deel van de VOB-leden. Algemeen erkend wordt dat de

VOB hierdoor in een spagaat zit, maar het was voor het vertrouwen handig geweest activiteiten duidelijk te legitimeren door de ledenvergadering als hoogste orgaan *expliciet* om besluiten te vragen, door middel van duidelijke voorstellen.

3. De basisbibliotheekvorming heeft geleid tot het verzinnen van allerlei nieuwe benamingen, waarin soms het woord *bibliotheek* niet eens meer voorkomt, laat staan **openbare bibliotheek**. Ook wordt het **gemeenschappelijke logo** bijna niet meer gebruikt, terwijl het nog wel voorkomt op stadsplattegronden: zeer belangrijk voor de herkenbaarheid. Gelukkig staat het nu, zij het een beetje laat, wel hoog op de *Concept-agenda voor de toekomst*.
4. De basisbibliotheekvorming heeft veroorzaakt dat er in de bibliotheekbranche **meer werkgevers zijn gekomen in plaats van minder**. Behalve in Groningen, Drenthe en Overijssel, droegen PSO's overal hun bestaande werkgeverschap over aan basisbibliotheken. Hierdoor is de versnippering toe- in plaats van afgenomen.
5. **De positie van de PSO's** is structureel onduidelijk. De PBC's/PSO's hadden en hebben een belangrijke inhoudelijke en faciliterende ondersteunende rol. Naast provinciale subsidie hebben zij eigen inkomsten (maar wel voornamelijk van bibliotheken die hun geld weer voornamelijk van gemeenten ontvangen). Zonder provinciale subsidie zouden PSO's niet bestaan. In die zin horen ze gewoon bij de branche en is er veel meer interactie mee nodig. Tijdens de conferentie in Lunteren werd dit ook erkend. Met de PDO'en als aansturende en/of adviserende instantie vormen ze de provinciale netwerken.

Franchiseformule

Als iets bleek te Lunteren dan is het dat het betere al snel de vijand van het goede kan worden. Sprekend over de door de strategiegroep genoemde *franchiseformule* bleek dat de aanwezigen al naar gelang de euforie of het pessimisme van het moment zo ongeveer al toe waren aan één *Basisbibliotheek Nederland* (met één website) om een paar uur later te vervallen in grote aarzelingen om überhaupt ook maar iets gezamenlijks centraal te doen. Te grote ambities leiden tot teleurstelling, het is zaak om realistisch te beginnen.

Misschien wees minister Plasterk de weg?

Hij vindt vijf kernfuncties wel erg veel van het goede en noemt *informatie, educatie en lezen* de echte kernfuncties.

En als het gaat om thema's die zich rond die functies bij uitstek lenen voor een centrale regie noemt hij de *digitale bibliotheek, het collectiebeleid en marketing*. Je kunt het eens of oneens zijn met de minister, maar hoe dan ook is het noodzakelijk op het lokale/regionale niveau binnen de vijf kernfuncties prioriteiten aan te brengen en vanuit die prioriteiten duidelijk te kiezen wat je wel of niet centraal wilt doen. Neem Schoolbieb. In Noord- en Zuid-Holland krijgen de PDO'en van de provincies uit OCW-gelden project-subsidies voor Schoolbieb. Het grootste deel van die subsidies aan de PDO'en gaat *linea recta* naar de VOB als bijdrage van het provinciale netwerk aan de VOB-activiteiten (Bibliotheek.nl) voor Schoolbieb. Ook de provincies erkennen dat dit geld beter meteen van OCW naar Bibliotheek.nl kan. Begin dus met onderwerpen waarvan het zo goed als onomstreden is dat ze beter landelijk centraal kunnen, zet daar landelijk kwaliteit op, kweek vertrouwen en dan groeit het verder vanzelf wel. Met 5 functies, 450 gemeenten, 12 provincies, 1 OCW, honderden basisbibliotheken, 11 PDO'en/PSO's, 1 NBD/Biblion en 1 VOB (of 2 dan wel 3 "VOB'en") ben je gedwongen bescheiden, doch realistisch te starten als je streeft naar meer centralisatie. In stukken en discussies wordt wel eens afgegeven op *gepolder* en klinkt soms *krachtige Rita-taal* op, maar Erik Jurgens noemde de Republiek van de zeven provinciën en de EU terecht als voorbeelden (die succesvol waren en zijn, juist door hun voortdurend balanceren tussen decentraal en centraal).

Valkuil

Zoals Erik Jurgens ook terecht zei, zal de ideale structuur nooit gevonden worden. Het zijn de mensen die het moeten doen. Allereerst zal de aandacht moeten uitgaan naar de kwaliteit van het personeel dat het in de weerbarstige praktijk moet gaan doen. De valkuil, ook voor de Raad voor Cultuur, is weer te veel aandacht te besteden aan structuurproblemen en aan bijbehorende machtsposities.

Hoe goed is SCP-rapport?

Ondertussen is de vraag gerezen hoe goed het SCP-rapport eigenlijk is. Het *waarschijnlijke* toekomstscenario is dat de

bibliotheek *langzaam kopje onder* gaat. Maar een *mogelijk scenario* is dat het ineens *veel sneller* gaat dan op basis van het huidige dalproces waarschijnlijk lijkt. Dat huidige dalproces is dan wel sterk opgehangen aan traditionele gegevens als uitleencijfers. Het rapport zegt: 'Hoewel dat gebruik uit meer bestaat dan de bibliotheek bezoeken en boeken lenen, beperkt ons onderzoek zich hier grotendeels toe. Over andere vormen van bibliotheekgebruik zijn maar beperkt cijfers beschikbaar, en zeker geen trendgegevens'.

Wenselijk vindt het rapport beide daalvarianten niet. "Het verschil tussen het waarschijnlijke en wenselijke scenario is de mate waarin de bibliotheek tegemoet weet te komen aan de wijze waarop gebruikers meer en meer zelf content produceren en organiseren".

De gebruiker moet centraal staan, zegt het rapport. Maar...: "Dit betekent zeker niet 'u vraagt, wij draaien'. Een zekere paternalistische attitude is en blijft vanuit de maatschappelijke opdracht van de bibliotheek wenselijk en nodig".

En dus? Mag de "content" ook nog *een beetje* centraal staan? En mag er binnen die "content" onderscheid gemaakt worden tussen content die bijdraagt aan *debilitering en infantiliserend* en content die bijdraagt aan *ontwikkeling en verheffing*?

Volgende keer meer over het rapport.

WK

Opinie R. Bruijnzeels en J. Sternheim Nieuwsbrief grievend

Regelmatig wordt in deze nieuwsbrief aandacht besteed aan activiteiten die in het kader van 'de bibliotheek anders bekeken' worden ondernomen. Het valt ons op dat de teneur van deze artikelen onveranderd negatief is.

Wat is er aan de hand? Sinds enige tijd werken wij met een groeiende groep collega's aan een toekomstgerichte strategie voor de bibliotheek. Kernvraag daarbij is: hoe kunnen wij de bibliotheek omvormen tot een eigentijdse voorziening, zonder de essentie van het bibliotheekwerk uit het oog te verliezen. 'Anders bekeken' staat voor het terugbrengen van de passie en de trots in het werk. Weten waar bibliotheken vandaan

komen, weten waar ze door de eeuwen heen goed in waren en proberen om die kwaliteit en bezieling terug te brengen.

Dit gedachtegoed wordt op allerlei manieren uitgedragen: in een groeidocument, in workshops voor managementteams van bibliotheken etc. Daarbij worden mensen stevast uitgenodigd om mee te denken en mee te werken aan de verdere concretisering van de toekomststrategie. En met succes! Mensen zijn enthousiast en 'Anders bekeken' begint zelfs buiten de bibliotheeksector belangstelling te trekken.

'Anders bekeken' is opgezet als een gezamenlijk proces van betrokken en geïnspireerde mensen. Een proces dat zich in alle openheid en oprechtheid voltrekt, zonder verborgen agenda's en zonder egotripperij. Iedereen die mee wil denken en samen met ons - met vallen en opstaan - wil leren hoe we het bibliotheekwerk van de toekomst vorm kunnen geven, is van harte welkom.

Wij staan open voor kritiek en vinden het leuk als die gepaard gaat met humor. Echter, in deze nieuwsbrief is de kritiek ontaard in cynisme en sarcasme. Dat de reis naar Umbrië en de Cammino tot vervelens toe belachelijk worden gemaakt, is tot daaraan toe. Maar erger is dat er op de persoon gespeeld wordt. In toenemende mate worden er negatieve uitlatingen over mensen gedaan. Wij vinden dat grievend, niet alleen tegenover de betreffende personen, maar ook tegenover de vele collega's die met oprechte betrokkenheid en inzet deelnemen aan het debat.

Bibliotheekvernieuwing wordt niet in de kolommen van deze nieuwsbrief tot stand gebracht. Sterker nog, menigeen weet dat cynisme moordend is voor creativiteit, verandering en vernieuwing. Het gebeurt maar al te vaak dat goede initiatieven door cynische reacties van een paar mensen in de kiem worden gesmoord. Zijn we daar bang voor? Nee, helemaal niet. We vinden het alleen opvallend dat de criticasters die hier met niet aflatende ijver het gedachtegoed van 'Anders bekeken' afbranden, ons nimmer benaderd hebben voor een gesprek. Daar waar de werkelijke dialoog gevoerd wordt, verkiezen zij blijkbaar te schitteren door afwezigheid.

Rob Bruijnzeels (VOB)

Joyce Sternheim (Biblioservice Gld.)

Colofon

De Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk is een uitgave van de volgende 9 organisaties: Biblionet Drenthe, Biblioservice Gelderland, Servicecentrum Flevolandse Bibliotheken (SFB), BibliotheekService Centrum Utrecht (BiSC), ProBiblio (Noord- en Zuid-Holland), Zeeuwse Bibliotheek, Cubiss (Noord-Brabant), Bibliotheekhuis Limburg en Vereniging Netwerk van Directeuren (NvD)

De relatie tussen deze 9 organisaties en de redacteur is geregeld in een redactiestatuut.

De Nieuwsbrieven zijn digitaal ontsloten op de website van de Vereniging Netwerk van Directeuren, www.directeuren.net.

Feiten en opinies

"Comment is free, but facts are sacred".

De feiten zijn de feiten. Die behoren zo correct mogelijk te worden weergegeven. Daar mag u mij op aanspreken.

Opinies, van wie dan ook, zijn maar opinies, maar wel beter naarmate ze meer op feiten steunen of althans niet met de bekende feiten in tegenspraak zijn.

Opinies mag u aanvechten. Graag zelfs. De bibliotheekvernieuwing verdient meer discussie in het openbaar. Reacties worden geplaatst als voornaam, achternaam en (indien aanwezig) functie vermeld worden. Ze kunnen worden gemaild aan wkeizer@soobbozh.nl.